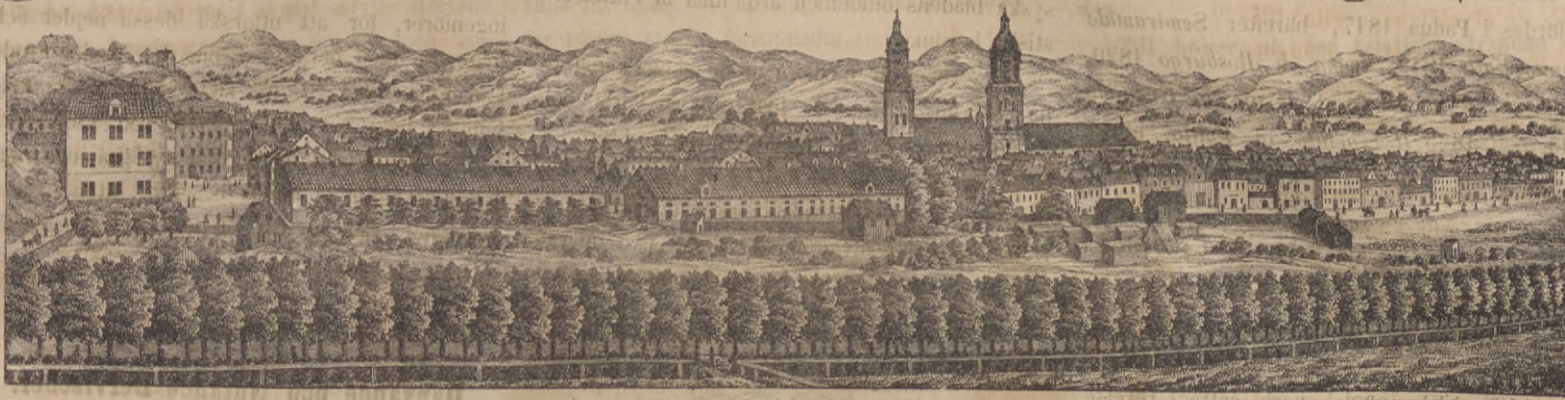

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Illustrerad Söndagsmagasin.

N:o 9.) Utkommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Götheborg d. 26 Aug. 1849. Pris för ½ år 2: 24 B:co. (III årgången.)

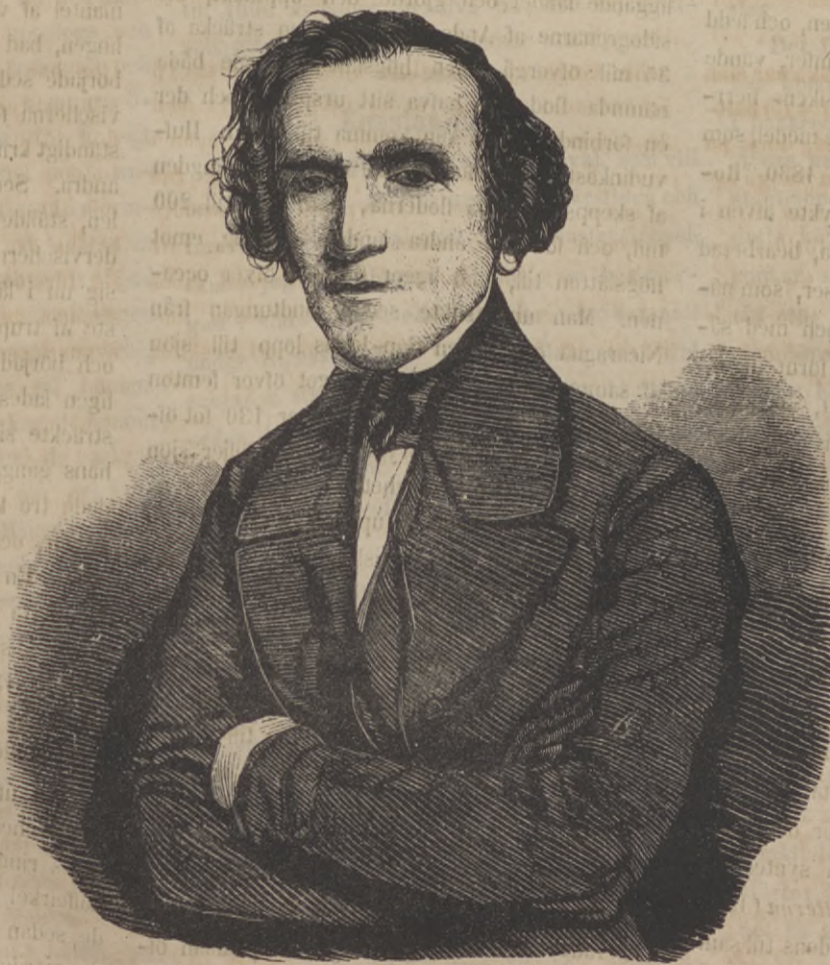
Giakomo Meyerbeer.

Om i en stormig tid, sådan som den närvarande, i en stad, som är härden och utgångspunkten för åtskilliga politiska riktningar och sträfvan, inför ett folk, som i afseende på smaken allt för ofta angifver tonen, en konstnär's verk väcker så stort anseende, som den d. 16 April i Paris uppförda nya operan af Meyerbeer: "Profeten." skall det visst synas rättfärdigadt, om vi egna denna nya företeelse på konstens gebiet vår uppmärksamhet och tillåta oss, att i vårt galleri af karaktersbilder upptaga den firade konstnären och beledsaga detsamma med en kort biografisk notis.

Jakob Meyer Beer, vanligen kallad Giacomo Meyerbeer är född i Berlin 1791 och är son af en derstädes affiden, ytterst rik israelitisk bankir. Redan ganska tidigt visade gossen betydlig musikalisk talang, som värdades genom de bästa lärare. Den såsom pianist och komponist berömligen bekante Böhmaren Franz Laska, som lefde i Berlin, undervisade honom på piano och sedan erhöi han undervisning i generalbas och komposition. På pianoforte gjorde han utmärkta framsteg, så att han såsom nioårig gosse lathöra sig med, lika glänsande som välförtjent bifall. Hans spel utvecklade sig alltid, Karl Maria v. Weber kallade honom Tysk-

lands störste klaverspelare, ja så att Hummel och Wienervirtuoserna sedan Beer såsom yngling uppträdde i Wien, betydligt måste modifiera sitt spel och gifva det en alldeles ny riktning, för att ej blifva efter den unga mannens spel.

Men snart vände han sig uteslutande till kompositionen och uppehöll sig för detta än-

Giakomo Meyerbeer.

damål 1810 och 1811 i Damstadt, der han liktidigt med C. M. v. Weber hos Abbé Vogler studerade kompositionens djupare lagar och, efter Webers egen bekännelse, hotade att för honom blifva en farlig rival. Verkligen skref han ock under denna studiitid hos Vogler sitt första större verk: "Gud och Naturen," hvilket genom Zelters förmedling uppfördes på sängakademien i Berlin och tillvann sig alla sakkunnigas smickrande bifall. Efter detta följde på kort tid hans första opera, Jephtha, hvilken, trots afgörande bifall från kännarens sida, lika som den 1814 i Wien gifna komiska operan: "De båda Kaliferna" ej gjorde någon synnerlig lycka. Talang och studium förrådade båda, men ett ungdomsverk kan lätt vara aktningvärdt, utan att derföre vara följdrikt.

Detta förtröt den otåliga mästaren, som, medveten af sin talang, begärlig efter rykte och bifall sträfvade efter båda, likgiltig på hvad väg han kunde uppnå dem. Olyckligtvis blef han ej länge i tvifvel rörande den bana, han skulle bestiga, och i stället för att fortsätta på det allvarliga studiet och det äkta tyska sträfvan's väg, kastade han sig i armarne på den nya italienska Musikens ihåliga smek och värdelösa sinlighet. I detta maner, som lockar genom sinlig välklang och retelse, mestadels blott vänder sig till den yttre meningen och söker genom sångarnes virtuositet att uppnå

hvad egen kraft ej förmår, skref han först operan *Romilda e Constanza*, som första gången uppfördes i Padua 1817, härefter *Semiramide riconosciata* 1819, *Emma di Rosburgo* 1820, *Margherite d'Anjou* 1822, *Esule di Granada* 1823, och 1825 *Il crociato in Egitto*, hvilka samtliga uppfördes på åtskilliga italienska teatrar.

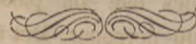
Ett försök, att i sin fädernestad rättfärdiga det rykte, som han förvärfvat i utlandet, slog emellertid felt; ty trots den yttre utstyrelsen, det sorgfälligaste besättande af rolerna och ehuru alla möjliga medel voro satta i rörelse, hade den 1820 i Berlin uppförda *Emma di Rosburgo* så liten framgång, att den olyckliga hugkomsten deraf, likasom af *Crociato*, verkade så ofördelaktigt, att intendensembetet ej vågade att bringa denna opera på scenen. Några år senare uppsattes väl *Margherithe* och *Crociato* till uppförande, men försvunno efter några föreställningar från repertoaren.

Fritiken förkastade enstämmigt alla dessa skapelser, såsom tillhörande musikens nya förvända riktning, som talar hån mot allt allvar, allt djup, utan att draga efter sig spåren af denna glänsande talang, hvarigenom Rossini skaffade inträde för denna art musik. Beer måste väl själf erkänna, att han ännu ej vetat att vinna den för honom gunstiga terrängen, och ledd af sträfvandet att fira yttre triumfer, vände han sig blott till den franska musikens herrskande mode. Utrustad med alla de medel, som omedelbart verka på sinnet, utkom 1830 "Robert," som grundlade mästarens rykte äfven i Tyskland. Texten till denna opera, bearbetad af Scribe, innehåller alla ingredienser, som någonsin verkat i en opera, ja till och med sådana, om hvilka scenens historia förut ingenting visste, och så är det naturligt, att denna prakt i dekorationerna, detta slöseri i afseende på kostymerna, detta indragande af allt, som kan reta sinnet, detta uppjudande af alla instrumentalkrafter skulle vara af ett oerhördt inflytande på publiken. Här har Meyerbeer åter fattat sig såsom snille; denna opera öfverflödar af verklig talang och snille, och trots månget svårare ställe har dess framgång lärt, att den verkligen äfven genom sitt tänkinnehåll och kraften af sin melodi vetat att hålla sig på den höjd, dit de till en stor del genom dessa främmande medel i början syntes höja sig. Hans följande opera, *Hugenotterna* (1836) hör i anseende till väsen och tendens till samma art som *Robert*, och har den i afseende på ämne och utförande, såsom till musiken, om möjligt gått ännu längre, fast den i enskilda partier är mera musikaliskt, djupare.

Efter mer än tolfårig tystnad har Meyerbeer

slutligen blifvit färdig med den länge lofvade operan *Profeten*, som gifvits i Paris. De fransyska bladens omdömen äro fulla af entusiastiska beröm.

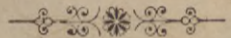
Meyerbeer är medlem af de sköna konsterna i Berlin, af franska Institutet i Paris och utnämndes 1842 till general-musikdirektör för theatern och hofconserterna i Berlin, der han skrivit den mycket tadelade operan: *Fällägret i Schlesien*, för invigningen af det nya operahuset. Sedan flera år har han dock begifvit sig tillbaka till Paris, der han mest uppehåller sig.

Förbindelsen mellan Atlantiska och Stilla hafvet.

I ett lärdt sällskap förelästes för någon tid sedan en berättelse öfver den plan, som man utkastat sedan tre århundraden, för att sammanbinda atlantiska och stilla hafven genom en segelbar kanal. Redan Cortez hyste den tankan, att genomsticka sundet vid Tehuantepee, i det han ville förena vattnet utur floden Coathocales, som faller i Mexikanska viken, med Chipahas vatten, som utgjuter sig i viken vid Tehuantepee vid Stilla hafvet. Denna plan upptogs för ej lång tid sedan genom José de Garay, som undersökte det mellan båda vikarne liggande landet och gjorde den upptäckt, att sidogrenarne af Anderna der på en sträcka af 35 mil öfvergå i en högslätt, der de båda nämnda floderna hafva sitt ursprung och der en förbindelse lätt kan komma till stånd. Hufvudinkastet mot denna plan är först längden af skeppsfarten på floderna, som går till 200 mil, och för det andra landets höjning, emot högslätten till, som ligger 656 fot öfver oceanen. Man undersökte sedana landtungan från Nicaragua och floden San-Juans lopp till sjön af samma namn, som är något öfver femton mil aflägsen från hafvet och ligger 130 fot öfver ytan; men bergsryggen som skiljer sjön från oceanen, föränderligheten i skeppsfarten på San-Juan, som likaledes uppsvällar af regn och uttorkas genom den tropiska solens hetta, landets vulkaniska natur och det osunda klimatet gör det ganska osannolikt att denna ort väljes för detta företag. Sundet vid Panama erbjuder större hinder än andra punkter. Hela afståndet från haf till haf belöper sig till 39 mil, och denna sträcka genomströmas i hela sin bredd af floden Chagres och dess bifloder, som äro likasom sammanbundna med de floder, som utlöpa i Stilla hafvet. Bergskedjan sänker sig här till breda Savanner och dalar, med några isolerade kullar af ringa betydenhet, sällan öfver 500 fot höga. Landet uppmättes år 1828 genom den engelska offiseren Lloyd, som bestämde skilnaden mellan båda hafvens nivå till 3 1/2 fot; så mycket är nämligen Stilla hafvet högre än det atlantiska.

En undersökning af floden Chagres företogs på befallning af brittiska amiralitetet. För kort tid sedan utsände fransyska regeringen flera ingenjörer, för att utforska dessa nejder och inkomma med berättelse om den projekterade kanalbyggnaden. Deras iakttagelser hafva fullkomligt bekräftat dem af offiseren Lloyd och lemnat bevis, att det ej finnes några naturliga förhinder, som ej kunna besegras, utan mycken svårighet eller betydlig uppoffring, genom vår tids mekaniska hjälpmedel.

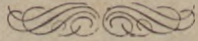
Dansande och tjutande Dervischer.

En resande, som besökte Konstantinopel, infördes i förstaden Pera i en kretsformig sal och såg der 26 Dervischer, som voro sysselsatta med att bedja och i denna andakt lågo på knä. De kastade sig ofta på marken och berörde den med pannan. Klädda på orientalistiskt sätt, med hufvudet instucket i den långa gröna mössan, uppstälde de sig uti salen, omgifna af andäktiga Turkar, som förenade sin bön med deras. Plötsligen begynte en Derwisch, som bestigit en bänk, att sjunga och att 99 gånger utropa ordet Allah. Alla munkarne bugade sig, kastade sig på jorden, foro med händerna öfver bröst, hufvud, skägg och öron, på ett tämligen löjligt sätt. Efter detta hörde man en vild musik. Dervischernas anförare, omgjordad med en skön mantel af violett tyg, vände sig mot församlingen, bad några minuter med ihålig röst och började sedan gå omkring i salen. Alla Dervischerna följde honom efter, i det de under ständigt kringsvängande ömsesidigt hälsade hvarandra. Sedan de gått tre gånger omkring salen, ställde sig anföraren på sin matta. Alla dervischerna afkastade sina kappor, och visade sig nu i långa, hvita rockar. Då kom den förste af truppen, kysste föreståndaren på handen och började sedan åter att svänga om. Slutligen lades hans armar öfver bröstet; han utsträckte sig sedan och 20 andra eftergjorde hans gång, så väl som hans åtbörder. Två bildade tre kretsar, under fortfarande kringsvängningar, och bibehöllo alltid sin ömsesidiga ställning. En novis af ungefär 40 år var verksam vid detta uttröttande skådespel; dess kinder färgade sig dunkelröda. Vid hvarje uppehåll mellan svängningarne blefvo gycklarnes ansikten bleka och gula. Hvarje Tisdag och Fredag förnyas detta skådespel.

I Skutari började de så kallade tjutande Dervischerna dermed, att de kysste sin anförarens ring. De ställde sig framför honom i en halfcirkel på färfallar af olika färgor och trädde sedan tillbaka i salens bakgrund, under det de gjorde tusende löjlige grimaser. Än böjde de sig från höger till venster, än nego de djupt. Deras kropp var i beständig rörelse. Springandet och stojandet var bedöfvande för de närvarande. Svetten flöt i strömar utför de

bleka anletena. En gosse om 14 år, som särdeles häftigt åbakade sig, störtade under konvulsioner till jorden; detta sades vara verkadt af Guds anda. En man af jättestyrka störtade öfver dem, gnedo deras ben, händer och ansigte, fattade dem med kraftig hand och ställde dem åter på fötterna. Nu stodo de i salen upprät med nedslagna ögon, orörliga som bildstoder, säkra i den öfvertygelse, att hafva gjort en oemotståndligt intryck på de kringstående. Sultanen besöker ofta Dervischernas kloster i Pera och dröjer der hela timman.

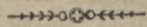

General Tom Dumb.

Under denna benämning har man på flera ställen i Europa sedan några år tillbaka visat en amerikansk dverg, som synes vilja göra sin tour genom världen på allmän bekostnad. Han är ett litet älskvärdt barn, och denna egenskap har kommit honom att vinna hofvens ynnest, såsom han vunnit folkens, hvarigenom har händt att tilloppet till hans mimiska framställningar både vid hofven och theatrarne varit så ofantligt, att inkomsten för hvarje vecka med säkerhet kan antagas till 400 à 500 P. St. under hela hans vistande i England. När General Tom Dumb första gången kallades till Buckinghampalatset, var målningsgalleriet bestämt för hans mottagning. Drottningen, Prins Albert, Hertiginnan af Kent och en stor mängd af den förnäma adeln stodo vid ingången till den motsatta sidan af salen, då dörren uppslogs och Generalen inträdde, åtföljd af sin ledsagare och den tjänstgörande kammarherren. I samma ögonblick, då den lilla mannen om 15 \overline{W} vigt inträdde, utan tecken till förlägenhet och i militärisk ställning, utbrast hela sällskapet i stormskratt. Detta tilltog ännu mer, då Generalen på sitt vanliga ogenerade vis utropade: "god afton, mina damer och herrar." Drottningen tog honom vid handen, förde honom omkring i galleriet och ställde flera frågor till honom. Generalen svarade, att galleriet bebagade honom utomordentligt; det vore ett ibland de vackraste han någonsin sett; han för sin del vore öfverkommen för att se hennes Majestät. Under detta samspråk kom drottningen ej ur sitt skratt, och det nöje hela sällskapet fann i att se och höra den lille Amerikanaren, gör förklarligt att besöket förnyades under Konungens af Belgien närvaro i London. Drottningen hade befallt, att dvergen skulle visa sig i hofdrägt och mottog honom om aftonen i sällskap med Konungen och Drottningen af Belgien, Prins Albert, Fursten af Leiningen och andra höga ståndspersoner. Han gaf på Drottningens begäran sin hufvudföreställning, Napoleons role i kostym, med den lilla karakteristiska hatten och armarne i kors öfver ryggen. Derefter framställde han grekiska kostymer, gjorde utfall i faktareställning, söng några amerikanska sånger och dansade en matrosdans, allt till stor för-

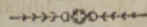
lustelse för det kongl. sällskapet. Innan den lille hjelten aflägsnade sig gjorde han drottningen en komplimang för audiensrummets smakfulla inredning — naturligtvis åter igen till stor förlustelse för de församlade.

Den lilla mannen, som heter Charles Stratton, skall efter uppgift af hans ledare vid födelsen hafva vägt 9 \overline{W} och 2 lod, alltså något mer än nyfödda barn i allmänhet väga. Efter fem månader vägde han 15 \overline{W} och var 23 tum lång; efter denne tid har han ej vuxit mer och ännu i dag väger han ej mer än 15 \overline{W} och 2 lod, oaktadt han redan är 46 år gammal. — När han i Newyork inskeppade sig för England, beledsagades han till paketbåten af ett sällskap af 10,000 personer. Det är sannolikt att, om de tyska thaler ännu efter de engelska Punden St. hafva någon dragningskraft, han oförtöfvadt kommer att hedra de napoleonska slagfälten med ett besök, för att genom kännedom om situationerna vinna i inre trohet vid framställning af scener ur kejsarens lif, kanske och blott för att kunna säga: äfven jag har varit i Leipsig.

Arithmetiskt kuriosum.

En skilling satt på ränta vid Christi tid skulle med ränta lagd till ränta, i vår tid utgöra ett kapiral af 2,150997,240269,487595,647374,485946,551624 *R.* Skulle denna summa räknas, behöfde hela jordens befolkning, beräknad till 1000 millioner, behöfva 654,000 år, förutsatt att de arbetade 15 timmar om dygnet.

Konstantinopel.

Om det ligger i den resandes val, som vill besöka Turkiet, att förfoga öfver årstiden och timman för sin ankomst till Konstantinopel, skulle jag råda honom att välja en skön morgon i Mars månad eller en klar månskensnatt under Ramasanfesten. Den anblick, som alltid erbjuder sig för hans ögon, är något utomordentligt, men verkligen förtrollande blifver det vid denna tid. Intrycket är så storartadt, så upphöjdt, så öfverväldigande, att det ej kan fattas i ord.

Vid utgången utur Marmora-sjön ligger den tredubbla staden Konstantinopel: Stambul, Scutari och Galata i hela sin herrlighet för åskådarens blickar. Skeppet styr upp mot strandsättningen från stränderna, och redan visar sig till venster, höljdt i ett blåaktigt töcken, de sju tornens slott, detta sultanernas stadsfängelse. Derefter följa förstäderna och stadens pitoreska murar, som bada sin fot i hafvet, under det att hus, kyrkor och minareter höja sig öfver dess tinnar. Snart ser man äfven murarne af Seraljen, detta hemlighetsfulla och i turkiska kejsarens dramatiska historia berömdt vordna palats, denna skåde-

plats för berusande passioner och blodiga intriger, från hvars terasser så många offer för den ottomaniska politiken blifvit störtade i floden.

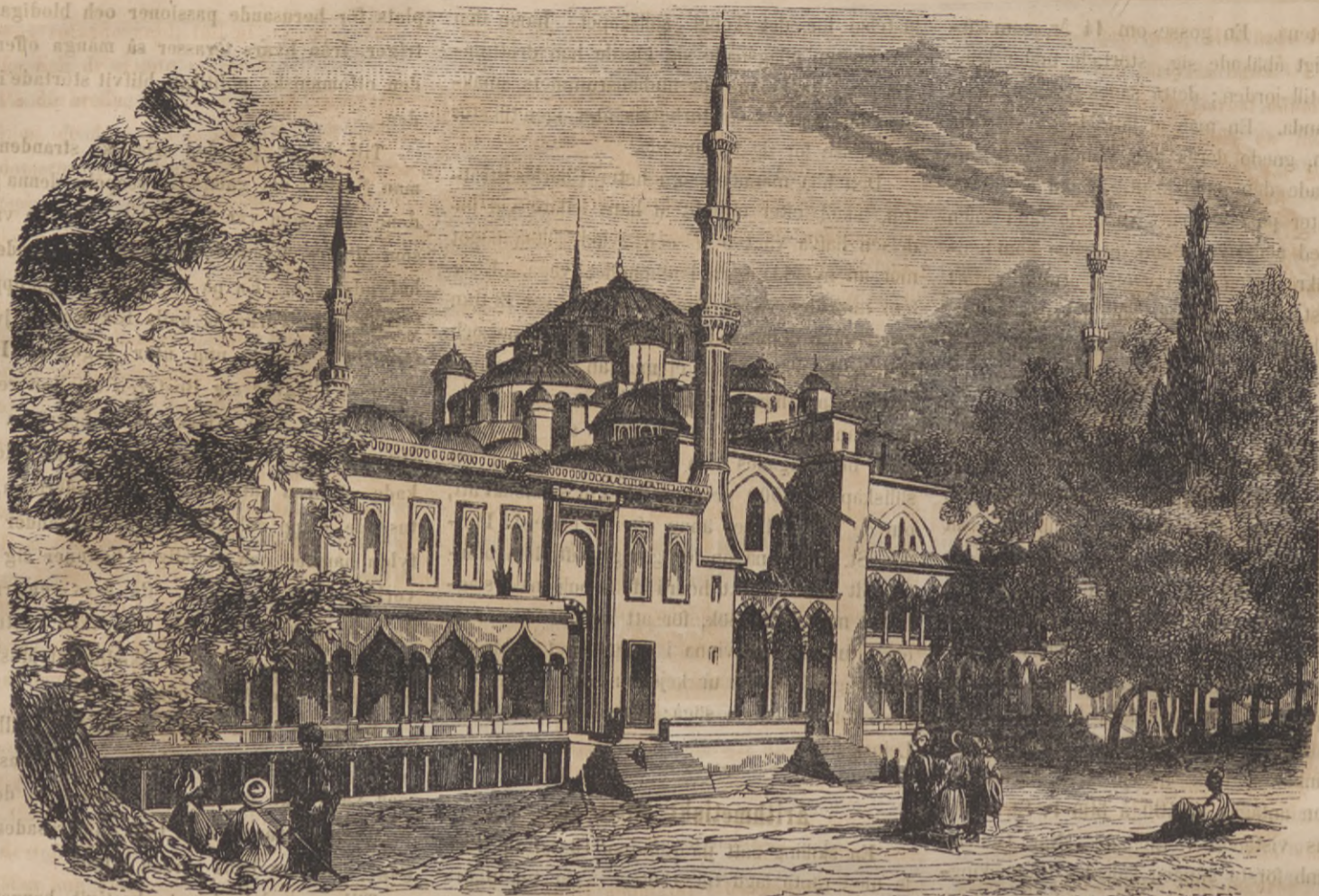
Till höger på den asiatiska stranden ser man Scutari det gamla Chrysopolis, denna guldene stad, som var stapelplats för de varor, som Mindre Asiens första städer skickade till hufvudstaden. En på en ensam klippa uppsatt fyrbåk, som Turkarne kalla Kiz-Kuleci (jungfrutornet), stiger upp utur vågorna. I rät riktning slingrar sig Bosforen emellan retande stränder och Kiosks, som begränsa dess stränder, tills den resande på de blå, guldvirskade vågorna anländer till den underbara, med tusende skepp och fartyg från alla länder uppfyllda hamnen och plötsligen befinner sig i en verklig skog af master. På dess venstra sida visa sig i ett retande perspektiv konturerna af Stambul med sin rikedom af Moskéer, Minoreter, trädgårdar och palatser.

Knappast hålla ångfartygets hjul stilla, så synes en mängd mindre båtar, som synas vilja med våld taga passagerarne med sig; de öfverljuda hvarandra i att taga den resades pagage och föra hans person i land.

Tills man debarkerat, bestigit berget och anländt till ett hotell, har man tillbringat åtminstone en timma med besvärligheter af alla slag.

Det första, som en främling företager, då han kommer till Konstantinopel, är ett besök i hazaren. Det öfriga ser man i förbigående. Äfven om man helt kort uppehåller sig i Konstantinopel, måste man framför allt betrakta detta köpmanshus med sina varor, sina nattrockar, sina tofflor, sina pipor, sina rökverk, sin ros- och jasminolja, korteligen med alla sina föremål af orientalisk lefnadsnjutning, som i visst hänseende äro lika intressanta, som stadens beundransvärda monumenter. Vi följa sedan den allmänna strömmen och söka att återgifva första intrycket af anblicken öfver Konstantinopel.

När man kommit ifrån Pera, det enda quarter af staden, der Frankerna få bo, inskeppar man sig och far öfver hamnen. Dock må man taga sig väl i akt, ty skepparne äro sluga kamrater och deras fartyg trolösa. Om man blott något häftigt springer ned i dessa och ej lätt nog sätter foten just i deras medelpunkt, så slå de om, som ett nötskal, och man störtar i Bosforens djup. Lyckligtvis är vattnet så genomskinligt och på samma gång så varmt, att skepparen med lätt möda uppdrager den olycklige främlingen, och att man alltid kommer med drickespenningar från förskräckelsen.

Achmeds Moskée på Hippodromen.

Två minuter äro tillräckliga för att passera genom hamnen, trots den mängd båtar, som korsa hvarandra i alla riktningar och ofta stöta tillsammans. En mängd hvita sjösvalor flyga öfver skeppen eller simma i vattnet och lifva den intressanta öfverfarten. På andra stranden kastar man en half piaster i båten; detta är forlönen, man må då vara ensam eller flera personer.

Baghtche-Kapussi, genom hvilken man kommer in i staden, stöter till gården af sultaninnan Validas moskée, i hvars skugga ligga köpmän, som utbjuda orientaliska vällukter och rosenkransar. Dock lemna vi denna ort, full af behag och poësi och skynda till Bazaren. Gatan, som för oss dit, är uppfylld af köpmansbodas, som äro smyckade med skulpturarbeten och brokiga målningar. Här uppehålla sig socker- och pastejbagare, derefter komma jernhandlare, Judar, hvilka, såsom öfver allt, handla med allt möjligt, svarfvare, som af körsbärs- och jasmINTRÄD förfärdiga de långa trädpiporna och sälja de turkiska bernstensmestyckena. Framför bodarne ligga hundar, som ej röra sig från stället, tills de få se en Giaur, som de genast förfölja; ty den europeiska dräkten synes vara högst förhatlig för dessa djur. Främlingen bör derföre ej antan en tjock kapp gå genom gatorna; detta försigtighetsmått är till-

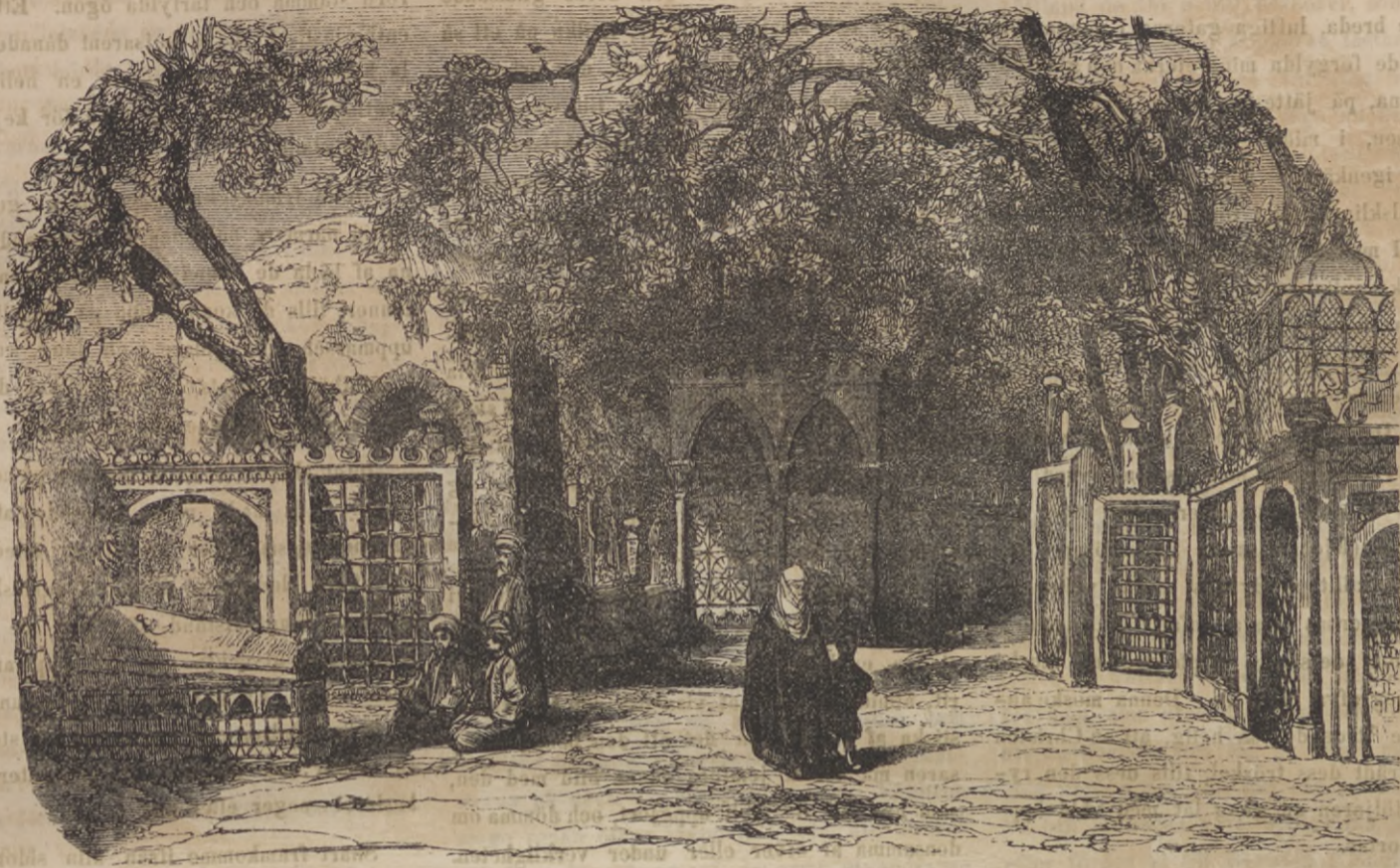

Mahomedsgatan.

räckligt, ty trots sitt antal äro de turkiska hundarne ytterst sega.

Vällukten af rosen- moskus- och sandelträd förkunnar oss redan på långt håll bazarens grannskap, och snart mottagas vi af dess dystra och svala hvalf. Asiens, Afrikas och Europas alla rikedomar, hela lyxen och den smakfulla prakten från Orienten är här utstald till åskådande, för att likasom inbjuda äfven den likgiltige.

Ifrån bazaren komma vi öfver hästplatsen, den gamla hippodromen, der Konstantins obelisk är upprest och der Janitscharerna en gång nedsablades, till sultan Achmeds sköna moskée med sina sex minareter. Alla moskéer i Konstantinopel, så väl som deras grafvar, äro af högsta intresse för fulländningen i deras detaljer och för den fina känsla, som råder der för det sköna och pitoreska. Utsigten af en af dessa moskéers fyra framsidor skall man bättre än ord för den bequäme läsaren framställa den eleganta stilen i denna oerhörda byggnad, som är omsluten af en rymlig med murar försedd, med springbrunnar och träd smyckad gård. — En liten gård förer härifrån till Sofiaplatsen, som smyckas af en i porcelain och marmor huggen brunn, en verklig juvel af persisk konst. Men framför allt drager Aya-Sofia — den af Konstantin den Store grundade, af Justinianus fulländade Sofia kyrkan — allas blickar till sig. Man

Kyrkogård i förstaden Eyub.

gripes af beundran och förvåning vid åskådandet af detta storartade tempel utan like. Synkraften lemnar ögat, innan det nått kupolen af fabelaktig höjd, som snarare liknar en vid himmelen hängd lampa, än en af människohänder, på jorden uppförd byggnad. Den uppbäres af åtta jättelika pelare af porfyr och åttio dylika af jaspis. Åttio fönster, som omgifva kyrkan, skaffa ljuset tillträde och frambringa derigenom en större effekt, än de i de romerska rotundorna anbragta öppningarna i midten af kupolen. Det vore fåfång möda, att beskrifva de underbara mosaikarbetena, pelarne och deras kapiteler, de uthuggna gesimserna, gångarne och hvalfven. Vi säga i korthet, att Sofiakyrkan är den mest storartade byggnad, som den religiösa tron frambringat. Intet monument från forntiden, hvarken Peterskyrkan i Rom, eller domen i Mailand och Venedig, hvarken det gamla Greklands tempel eller de skönaste kyrkor af göthisk styl kunna utvärda en förlikning med henne. Detta tempel, ett verkligt Gudshus, såsom skriften säger, synes lika såväl uppfört för den ena som för den andra religionen, så framt denna är ett uttryck af vishet och fromhet. Bekännare af alla religioner måste vid inträdet i detsamma öfvervældigas af en känsla af andakt och gudskraft, ty dess storartade förhållanden

Sultaninnan Valides Grafvård.

öfverstiga all mensklig fattning, och bredvid denna koloss sjunker människan tillsammans till dverg, blyg öfver sin litenhet och öfver den korta tillvaron af sin bräckliga rörelse, gentemot detta monuments jätteformer och eviga tillvaro.

Den som besöker Konstantinopel med förutfattande skönhetsideer, likt de så kallade turisterna, den som ej medför sinne för det karakteristiska och sköna i detta land och himmelsstrek, den skall visst i stället för de underfulla monumenterna, brunnarne, grafvårdarne, kyrkogårdarne, baden, bazarerna, kaffehusen, vagnarne, skeppen, kostymerna o. s. v. blott finna eländiga gator, stinkande vrår och smutsiga baracker. Då vi ej höra till denna klass af resande, vilja vi så mycket som möjligt undvika Stambuls prosaiska ställen, och blott vända oss till de poetiska och sköna. Vi bestiga därför en af de i gathörnet stående hästarne, hvilka i en stad, der resor i vagn äro omöjliga, ersätta fiakrerna, och rida till förstaden.

De gator, som ligga på något afstånd från hamnen, äro sorgliga och öde och erbjuda nästan alla samma anblick. Vi lemna staden, genom Adrianopel-porten, och stiga af i förstaden Eyub, sedan vi betraktat Konstantinopels tredubbla, men nerramlade murar, som försvara hufstaden från denna sida, vi stiga af

i denna retande nejd, full af skugga, full af svalka och drömmande svärmod.

På de breda, luftiga gatorna i denna förstad, på de förgyllda minareterna och glänsande domerna, på jätteskuggorna från begravningsplatsen, i midten af den mest ansedda moskéen, igenkänner man genast, att denna stad är älsklingsstället för de osmaniska herrskarne. I moskéen vid Eyub är det ock, der de turkiska sultanerna, fem eller sex dagar efter deras tronbestigning, med stor pomp invigas till rättmätig besittning af den ärftliga kejsarvärdigheten och der Mewlewis' eller de dansande Dervischernas Scheik under vanliga ceremonier omgjordas med Osmans svärd.

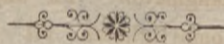
Denna moské innehåller askan efter den helige Eyub (Kjob) Osmans vapenförare, som skall hafva fallit på Byzans' murar vid de osmaniska gardernas första anfall. Mohamed II lät åt honom derstädes uppbygga en moské och der begrava hans lik. Denna moské ansågs af de "troende" så helig, att en Christen aldrig beträdd dess tröskel, tills dess den ryske tronföljaren en gång lät med våld öppna dess portar.

Man kan knappast tänka sig något mera skönt, storartadt och pitoreskt, än kyrkogården vid Eyub, detta elysium, fullt af underbara träd och blommor, fullt af brunnar och bäckar, fullt af gravvårdar af alla former och färgor. Här ser man hela gator, der i stället för hus finnas löfhvalf och förgyllda galler, der ser man grafstenar, prydda med guld och målerier. Bifogade bild skall gifva en idé om en dylik mausolé. Grundvalen af densamma består af hvit marmor; den bär en kupol, i retande stil, af förgylldt gallerverk. Det är sultaninnan Valides, moder till Selim III, gravvård. Teknaren har valt den inre vyen af denna byggnad med sina rosen- och jasminbuskar, för att gifva ett exempel på den lyx och den poesi, hvarmed Muselmännen smycka sina begravningsplatser. Framför gravvården står en brunn, som den allidna låtit anlägga, på det att den utmattade resande här alltid måtte finna friskt vatten och, då han styrkt sig med den friska, här dubbelt värderade njutningen, tacksamt tänkar på den, som grundat densamma. Ett angenämt och poetiskt sätt, att genom de lefvandes tacksamhet och böner väcka i erinringen tankan på de döda.

Ifrån höjden af denna begravningsplats har man den skönaste utsigt till det gyldene horn, som man här öfverser med en blick. Rundtomkring omgifvet af cypresskogor, är detta kanske den skönaste panorama, som man kan se. Till höger hela bergskedjan med sina

skuggrika lundar, sina hus, kiosker och palatser, med sina moskéer och deras glänsande kupoler och smala minareter, hvilka på ett så pitoreskt sätt upplyfta sig mot den orientalska himmelens djupblå grund; till venster arsenalen, judiska, armeniska och christna förstäderna, de svarta massorna af cypresser på begravningsplatsen vid Pera; slutligen gent emot Mindre Asiens gyldene strand och i bakgrunden de silfverglänsande bergsspetsarne af det olympiska berget. Räknar man härtill lifvet på skeppen, massan af båt, som i alla riktningar genemkorsa det blå hafvet, så skall man kunna göra sig en föreställning om den lefvande färgrika tafla, som här erbjuder sig för blickarne och som hvarje ögonblick förändrar och försköner sig.

På denna vår snabba spatserfart hafva vi åtminstone kastat en blick in i den berömda staden, en blick, som, huru ytlig den än varit, åtminstone kunnat visa oss det karakteristiska af staden, på det att den benägne läsaren må kunna jämföra denna bild med den, som han för sig sjelf uppgjort, och dömma om densamma är öfver eller under verkligheten. Det mångbeprisade Konstantinopel äger det privilegium, att vida öfverträffa den förväntan man gjort af detsamma.

Slagningen vid Aspern d. 21 och 22 Maj 1809.

(Forts. fr. föreg. Nr.).

Den som då såg Wien och var obekant med folkets sinnesart, måste föreställa sig, att han var i ett af feiga stackare uppfyllt Bysans, så återskallade alla rum af vecklagan; den som såg österrikiska arméen på slagfältet vid Aspern — anförarne, de äldsta soldaterna utbrytande i tårar, den måste tro, att dessa svaga sinnen ej vara mäktiga af något motstånd.

Ett ögonsyna vittne berättar rörande denna märkvärdiga slagning följande.

När numera öfverbefälhafvaren för denna andra armékorps, den tappre prins Friedrich Xaver, utaf Hokenzollerns upphöjda hjerteslägt, erhöi detta befäl, tog han sin hatt från hufvudet, rigtade blicken mot himmelen och sade: barn vi äro talrika såsom stjernorna på himlahvalfvet; vi måste segra. En ström af tårar hämmade fortsättningen. Knappast hörde man: marsch, hvarpå alla kolonnerna anträdde marschen, uppstämmande med hög röst folksången: "Gott erhalte Franz der Kaiser."

Vi, i spetsen för de genom Süssenbrunn defilerande kolonnerna, sågo vår älskade kejsare med ringa suite vänta på oss. "Varen tappra, mina barn; Gud skall välsigna eder,"

ropade denne pröfvade, älskvärda furste, med rörd stämma och tårfyllda ögon. Ett allmänt, entusiastiskt: lefve kejsaren! dånade från hela hären och tjänade såsom en helig ed, att obetingadt offra lif och blod för kejsare och fädernesland.

Detta framryckande varade en god timma. Alltid närmare nalkades till hvarandra teterna af båda de böhmiska armékorpsarnes kolonner, tills de kommo upp på slaglinien och uppmarscherade vidare i en lång, konkav, d. ä. inåtböjd omkrets, mellan hvilken de talrika batterierna uppstälde sig till kamp.

Intet skott var ännu hörbart på hela slagfältet. Allt hade mera utseende af en stor vapenöfningsmanöver än af en inledning till ett af de blodigaste dramer i världshistorien. Blott på långt afstånd såg man de sientliga kolonnerna utveckla sig och uppmarschera i flera linier. En god timma förflöt under dessa förberedelser och gaf oss tid att stegra våra tankar och känslor till det oåterkalleliga beslutet: seger eller död.

Snart framkommo ifrån alla sidor, längs efter de fiendtliga ställningarne, oerhörda, dunkla linier, som långsamt nalkades mot oss. Det var flera hundra af de sientliga kanonerna, som blott väntade på Napoleons befallning, för att begynna sitt fruktansvärda verk. Detta förskräckliga tecken följde med angreppet på de båda österrikiska flygelarmékorpserna vid de båda orterna Aspern och Essling, och på samma gång började dundret af alla österrikiska och sientliga kanonerna att i alla riktningar utsprida förskräckelse, död och fasa. Snart betäcktes hela slagfältet af en tjock kruttrök. Blott här och der såg man högt i luften en tjock rökpelare uppstigande från någon söndersprängd krutvagn; tallösa, i höjden förtidigt kraverade granater såsom helvetesandar omsväfva oss. Hvarje kula, som nedslog i de tät slutna massorna, gjorde gruflig förödelse, och offiserarnes högsta ansträngning var af nöden, för att åter fylla de tomma luckorna. Döda och sårade måste blifva liggande; ty hvar skulle man finna armar tillräckliga att bortföra en så stor mängd, som förökades från ögonblick till ögonblick, utan att upplösa hela arméen.

En god timma, från 3—4, varade denna all beskrifning öfvergående, bedöfvande och fruktansvärda kanonad. Allt för svag att räkna, var elden ur muskötterna från båda flyglarne, mot hvilka de mest stormande angrepp gjordes från båda sidor. Alla i låga stående hus blefvo tagna, ett och ett, och återtagna, förlorades, men dock återvunnos; Österrikarnes

likasom fiendernas tapperhet stegrades till högsta grad af raseri och förtviflan.

Plötsligen inträdde en allmän stillhet. Innet kanonskott hördes mera. Blott det aflägsna bullret af den mördande kampen i båda de nämnde byarne fortlor, och flammorna af desamma, färgade den från slagfältet uppstigande krutröken. Alla våra batterier drogo sig från främre linien och stälde sig tillika med hela det österrikiska artilleriet på afstånd såsom reserv. Smånigom steg krutröken i höjden och vi insågo nu anledningen till vapenstilleståndet. En oöfverskådlig linie af fiendtligt rytteri af mer än 20,000 hästar utvec-lade sig långsamt för våra ögon på alltid närmare ryckande afstånd. De första linierna intagas af flera tusen fiendtliga kyrassierer, i hvilkas blanka pansar och hjälmars den nedgående solen sända oss tillmötes ett eldhaf, som bländade ögonen. Stolt öfver sina hittills segervana, oss mer än trefaldigt öfverlägsna ryttareskaror, sade den öfvermodige världsbevingaren: inom en timma ligger Österrike för mina fötter! och gaf befallning om ett allmänt anfall.

En dödsstillhet herrskade i hela vår här-massa och man hörde i ordets egentliga betydelse hjertat slå. De käcka österrikiska officerarne, inseende vigten af detta utomordentliga ögonblick, framträdde för fronten, för att gifva exempel af mod och för att afhålla manskapet att lossa ett enda skott tills ryttarskaran kom på ett afstånd af 10—12 steg, då en allmän eld skulle mottaga dem.

Denna högtidliga men fruktansvärda stillhet hade väl varat en hel timma, innan det blef de tallösa, fiendtliga ryttarskarorna möjligt, att utveckla och uppställa sig i slagordning. Väl hade under denna tid det ypperliga österrikiska artilleriet kunnat anställa gruffiga förödelse bland de fiendtliga massorna, men den föregående affärens rasande eld hade uttömt dess ammunitionsförråd.

(Forts.)

Skeppet Floridans undergång vid öfverförande af Kolonister från Europa.

Våra läsare känna utan tvifvel den af of-fentliga bladen meddelade stora olycka, som den 28 Febr. träffade skeppet Floridan. För meddelande af närstående bild följa vi de underrättelser, som engelska tidningarne deröfver afgifva, likasom berättelserna af en Tysk, som öfverlefvde den stora faran.

Vi hafva, så säga dessa blad, att berätta en af de fruktansvärdaste händelser, som i

mannaminne timat på engelska kusten; det är undergången af ett fartyg med kolonister, hvilket med nära tvåhundra tyska utvandrare om bord strandade på kusten af Essex vid den så kallade långa sandbanken, och hvars hela manskap med undantag af tre amerikanska matros-ser och en tysk handverkare blef böljornas rof.

Det strandade fartyget var det amerikanska skeppet Floridan, kapten Whitmore, förhyrdt af ett tyskt sällskap för utförande af kolonister, kommande från Antwerpen och bestämmt till Norra Amerika. Sedan detsamma d. 27, vid klart, godt väder stuckit i sjön, öfverfölls det om onsdagen af en grufflig storm. Stormen begynte tidigt med stark sydvestvind, hvars hastighet tilltog under dagens lopp och varade till inemot natten med oerhördt snöglopp. Kaptenen sökte undgå det rasande elementets hotelse och nalkas kusten, men redan kl. 3 e. m. stötte skeppet på en klippa under vattnet, och nu krossades kölen och bottenens plankor. Förskräckta ilade kolonisterna på däck i vansinnig smärta. Vågorna slog redan öfver skeppet, fyllde alla luckor och kastade många af de arma utvandrare öfver bord, under det att andra, som af sjösjuka fängslades i sängen, drunknade i sina hängmattor. Då kaptenen äntligen såg omöjligheten att hindra skeppets undergång, gaf han befallning att nedhissa båtarne. Men redan den förste blef vid lösgörandet en lek för vågorna och kantrade med hela manskapet. I den andra sprang kaptenen själf med fru. Alla strömde till denna båt, ja tjugi till trettio människor störtade sig från akterdäck ned i densamma. Derigenom öfverfylld, slog den lätta båten om i ett ögonblick och allt som befanns om bord gick i quaf. Nu skyndade alla de öfverblifna af passagerarne och manskap på Floridan upp i tågverket och hängde sig fast i detsamma. Men knappast var en timma förliden, förr än hela fartyget sönk tillsammans. Hufvudmasten föll med fruktansvärdt brakande åt sidan; efter den följde de öfriga masterna och en af stormen uppvräkt sjö störtade akterdäck med alla de människor, som funnos der, i djupet. Ett förskräckligt ångestskri fyllde luften, och i nästa ögonblick voro de arma människorna i dödens armar. Några af desamma räddade sig genom dem, som höllo sig fast i tredje mastens tågverk med en del af skeppet, som blifvit sittande mellan klipporna. Någon tid såg man män, quinnor och barn simma omkring på bagaget; men före nattens inbrott voro de allesamman försvunna.

Vi låta nu den enda räddade Tysken tala

om det vidare förloppet med den fruktansvärda katastrofen.

"Bland de tio å tolf personer, som räddade sig på den mellan klipporna fastnande masten," skrifver densamma till sina föräldrar, "befann ock jag mig. Vi sågo nu huru människor gingo erbarmeligt förlorade och drunknade inom den korta stunden af en fjerdels timma. Jag steg något högre upp, bakom masten, för de högt uppsläende vågornas skull och det stormande regnet. Den ene var utmattad, den andre dog kort derefter af väta och köld, den siste dog om morgonen. Nu voro vi fyra öfriga, jag och tre Amerikanare. På denna mast voro vi tre dagar utan mat och dryck, i storm och regn, sågo alltjemt skepp fara förbi, men på långt afstånd. Andra och tredje dagen steg en högre och började hufva med en röd näsduk. Då såg jag om aftonen kl. 4 något svart komma oss tillmötes på vattnet. Det var en farkost med tre man, som afhämtade oss och rodde oss till ett kustfartyg, som låg på några mils afstånd. Man upptog oss väl, gaf oss att äta och dricka och insmorde våra uppsvullna fötter. Derefter fördes vi till Harwich i England, midt i natten, der vi stannade fyra dagar."

"Det var en båt från vaktsskeppet Petrel," tillägga de engelska tidningarne, "som det lyckades efter oerhörda ansträngningar, att taga de olyckliga om bord. Dessa befunno sig i en bedröflig belägenhet af utmattning; deras händer och fötter voro uppfyllda af frost och deras räddning är ett verkligt under.

Ett fartyg från Golchester förlorade fem man på försöket att rädda de olyckliga. Det ädelmodiga skeppsfolket sågo akterdelen af Floridan gå under tillika med folket; genast sprungo de i sin båt, för att rädda de öfverlevande, men hade knappast tillryggalagt hundra steg, för än den stormande sjön kastade omkull deras båt och begrof den i vågorna.

Den långa sandbanken sträcker sig långt ut i grannskapet af den under namn af Swin bekanta kanalen. Dess längd är nio å tio mil, dess bredd ungefär en och en half mil. Dess början ligger ungefär 20 mil från Harwich och dess yttersta ända ungefär lika långt från nordliga udden.

Omkring 200 fartyg uppbröto följande lördag till det ställe, der spillrorna af det strandade fartyget funnos, för att rädda af dess laddning, hvad som samm på vågorna. Äfven flera vaktsskepp begäfv sig dit, för att rädda det öfverblifna godset utur strandröfvares rof-giriga händer.

Vraket af utvandrareskeppet Floridian.

Röf vare pris!

För att åstadkomma en snar realisation, säljas nedanstående

Böcker och Lithografier,

hvilkas boklädepriser, enligt bifogade specifikation, uppgå till **10 R:dr B:co**, för

2 R:dr B:co,

då handel sker inom medio af nästa månad.

Böcker:

Trädgårdsmästareföreningens årsberättelse, med 22 plancher	B:co 2 —
Bastian, eller den lilla Skorstensfejaren, med 6 planscher	” 1 —
Grekernas och Romarnes Mythologi, med 32 lithografier	” 1 —
Ny Visbok innehållande 133 sånger	” 1 —
Den hvita hunden, ett roande äfventyr, med 22 hilder i texten	” — 16
Ny ABC och Läsebok, med 8 bilder	” — 16

Lithografier:

Prosten Hummels porträtt, stor planch	B:co 1 16
Rigolette, stor planch i tontryck	” 1 —
Öfverraskningen	” — 16
Peter den Store	” — 16
Noblesse	” — 16
Porträtt af Konungen och Drottningen	” — 16
Vy af Götheborg, i tontryck, efter Billmark	” — 32
	B:co R:dr 10 —

Obs. Då direkte requisitioner göras från landsorten, bör äfven medel till transporten åtfölja.
Götheborg d. 21 Aug. 1849.

C. Petersen.